

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI

AYLIK EKONOMİK BÜLTEN

OCAK 2014

Sayı 9

AYLIK EKONOMİK BÜLTEN

DÜNYA EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

Birleşmiş Milletler tarafından 2013 yılı Aralık ayında yayınlanan Küresel Ekonomik Görünüm ve Beklentiler 2014 Raporu, ABD'deki son reel ekonomik göstergeleri olumlu değerlendirerek, 2014 yılında daha iyimser bir ekonomik iklim ve geçen yıla göre daha güçlü bir küresel büyüme öngörmektedir. Raporda küresel ekonomik büyümenin 2014 yılında %3, 2015 yılında ise %3,3 seviyesinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Kredi derecelendirme kuruluşu Fitch, dünya ekonomisinin 2013'te %2,3; 2014'te %2,9; 2015'te ise %3,2 büyüyeceğini öngördüğünü belirtmiştir.

JPMorgan ve Markit tarafından hazırlanan Küresel İmalat PMI Endeksi, Aralık ayında bir önceki aya göre 0,2 puan artarak 53,3 olarak gerçekleşerek; 2011 yılı Şubat ayından bu yana en hızlı çıkışı kaydetmiştir.

ABD Merkez Bankası (FED), 17-18 Aralık tarihinde yaptığı toplantılarda Ocak 2014 tarihinden itibaren varlık alım programını 10 milyar dolar azaltarak aylık 75 milyar dolara düşürme kararı almıştır.

Avro Bölgesinde 2013 yılının ikinci çeyreğinde başlayan toparlanma ılımlı bir şekilde devam etmektedir. Avrupa Komisyonun yayınladığı Avrupa Duyarlılık Endeksi (ESI) ve Markit'in yayınladığı PMI verileri ekonomik aktivitedeki iyileşmenin 2013 yılının son aylarında da ılımlı bir şekilde devam ettiğine işaret etmektedir.

Letonya, 1 Ocak 2014 tarihi itibarıyla Avro Bölgesinin 18. üyesi olmuştur. 2015 yılında ortak para birimine geçmeyi hedefleyen diğer bir ülke ise Litvanya'dır.

ABD

ABD'de Cumhuriyetçiler ve Demokratların üzerinde anlaşmaya vardıkları bütçe tasarısı Temsilciler Meclisi ve Senato'nun onayının ardından 26 Aralık'ta Başkan Obama tarafından da onaylanmıştır. Böylece, ülkede kamu harcamalarının devamına ilişkin riskler büyük ölçüde hafiflemiştir.

ABD Merkez Bankası FED, 18 Aralık tarihinde tahvil alım programında azaltıma giderek toplam tahvil alım miktarını 85 milyar dolardan 75 milyar dolara düşürdüğünü ve tahvil alım programının 2014 yılında da kademeli olarak azaltılacağını belirtmiştir.

2013 yılının ikinci çeyreğinde %2,8 oranında büyüyen ABD ekonomisi, üçüncü çeyrekte %4,1 oranında büyümüştür.

Aralık ayında işsizlik oranı bir önceki aya göre düşüş göstererek %6,7 oranına gerilemiştir.

ABD ekonomisi için Markit İmalat PMI endeksi Aralık ayında, Mart 2012'den bu yana en hızlı artışı kaydederek, 55,0 değerini yükselmiştir.

Kredi derecelendirme kuruluşu S&P, ABD'nin 2014 yılı için yaptığı büyüme tahminini %3,1'den %2,6'ya revize etmiştir.

ABD bütçesi Aralık ayında 53 milyar dolar fazla vermiştir.

2013 yılının üçüncü çeyreğinde ABD ekonomisinde cari işlemler hesabı 94,8 milyar dolar açık vermiştir.

AB VE EURO BÖLGESİ

Eurostat verilerine göre, Euro Bölgesi enflasyon oranı Aralık ayında aylık bazda %0,3 artarken yıllık bazda ise %0,8 oranında artış göstermiştir. 2013 yılının ikinci çeyreğinde %0,3 büyüyen Euro Bölgesi, üçüncü çeyrekte %0,1 oranında büyüme kaydetmiştir. 14 Ocak'ta açıklanan sanayi üretimi Euro Bölgesi'nde aylık bazda %1,8, yıllık bazda ise %3,0 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Euro Bölgesi İmalat PMI Endeksi Aralık ayında, 52,7 ile son 31 ayın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Aralık ayı İmalat PMI Endeksi, Almanya'da 54,3, İtalya'da 53,3 seviyesi ile son 30 ayın seviyelerini aşarken, Yunanistan'da endeks son 52 ayın en yüksek seviyesi olan 49,6 seviyesine yükselmiştir.

Avrupa Merkez Bankası (ECB), 5 Aralık'ta gerçekleştirdiği Para Politikası Toplantısı'nda Euro Bölgesi'nin 2014 yılına ilişkin ekonomik büyüme tahminini %1'den %1,1'e yükseltmiştir ECB Para Kurulu Aralık ayındaki toplantısında politika faizini %0,25'te sabit tutmuştur.

AB ülkeleri ise 2013 yılı üçüncü çeyreğinde %0,2 oranında büyüme kaydetmiştir. 2013 yılı üçüncü çeyreğinde AB-28 ülkeleri arasında büyümede %6,1 ile İzlanda ve %1,6 ile Romanya başı çekmiştir. Sanayi üretimi ise aylık bazda %1,5, yıllık bazda ise %3,0 seviyesindedir.

Standard and Poors, Avrupa Birliği'nin kredi notunu "AAA"dan "AA+" düzeyine indirmiştir.

JAPONYA

Ülkede deflasyonla mücadele kapsamında uygulanmakta olan "Abenomics" politikalarına rağmen küresel piyasalarda Japonya'nın 2015 yılı için belirlediği %2'lik enflasyon hedefinin tutturulmasının ek genişleyici yöndeki politika uygulamaları devreye alınmadan mümkün olmadığına yönelik görüşler gündeme gelmiştir.

Japonya'da daha önce %1,9 olarak açıklanan 2013 yılının üçüncü çeyreğine ilişkin büyüme verisi aşağı yönlü revize edilerek %1,1 seviyesine çekilmiştir. Ülkede Aralık ayına ilişkin imalat sanayi satın alma yöneticileri endeksi (PMI) verisi ise özellikle hızlı istihdam artışına bağlı olarak 55,2 ile yedi yılı aşkın bir sürenin en yüksek seviyesinde gerçekleşmiştir.

Ocak tarihinde açıklanan veriye göre Japonya'nın cari açığı Kasım ayında 5,75 milyar dolara ulaşmıştır. Bu rakam, 1985 yılından bu yana gerçekleşen en yüksek seviyeyi göstermektedir. Yendeki zayıflık ve nükleer santrallerin kapanmasından kaynaklanan enerji taleplerindeki artışın ithalat maliyetlerini yükseltmesi, bu artışa neden olmuştur.

GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER

Çin Ekonomisi, 2013'ün son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre %7,7 oranında büyümüştür. Aralık ayında iç talebin canlanmaya başlamasına karşın enflasyon, gıda fiyatlarındaki gerileme nedeniyle düşük seyretmeye devam etmiştir. Tüketici fiyatları endeksi Aralık ayında %2,5 olarak gerçekleşirken, 2013 yılı ortalaması ise %2,6 ile yıllık enflasyon hedefinin altında gerçekleşmiştir.

Aralık ayına ilişkin imalat PMI endeksi ise bir önceki aya göre 0,3 puan gerilemiş ancak, 50,5 ile eşik değerinin üzerindeki seyrini sürdürmüştür.

Çin'de 2013 yılında ihracat %7,9, ithalat ise %7,3 oranında büyüme göstermiş ve Çin'in toplam ticaret hacmi bir önceki yıla göre %7,6 oranında büyüyerek 4,2 trilyon dolara ulaşmıştır.

Hindistan Ekonomisinde enflasyonun ve cari açığın birkaç yıldır artması, ekonominin önceki döneme göre zayıf büyüme performansı sergilemesinde etkili olmuştur. 2013 yılında %4,6 olarak gerçekleşen büyümenin 2014 yılında %5,7 oranına yükselmesi beklenmektedir.

Para otoritelerince önümüzdeki günlerde parasal genişlemeye gidilmesi, faiz oranlarının 50 baz puan indirilerek %7,25 seviyelerine indirilmesi beklenmektedir. Enflasyon oranının Ekim ve Kasım aylarında yüksek olmasına rağmen Hindistan Rezerv Bankası (RBI) politika oranını %7,75 seviyesinde tutmuştur.

Tüketici fiyatları son beş yılda ortalama %10 oranında artmıştır. Son endüstriyel üretim ve PMI verileri zayıf görünümünü sürdürmekte olup PMI verisi Aralık ayında 50 eşik değerinin altına düşerek 46,7 seviyesine gerilemiştir.

FED'in Mayıs ayındaki açıklamalarından bu yana ülke merkez bankaları arasında en fazla politika faizini artırma yoluna giden ülke **Brezilya** olmuştur. Merkez Bankası artan enflasyon endişeleri üzerine 15 Ocak 2014 tarihinde politika faizini %10'dan %10,5 seviyesine yükseltmiştir.

Birleşmiş Milletler Raporuna göre; Brezilya Ekonomisinin, 2014 yılında gelişmiş ekonomilerin toparlanmaya başlamasıyla emtia talebinin ve ihracatın genişleyeceği öngörüsüyle %3 büyüyeceği tahmin edilmektedir.

Brezilya'da dış talebin zayıf seyretmesi ve iç talebin canlanmasıyla, 2013 yılında ithalat %6,5 oranında artarak 240 milyar dolara yükselmiş, ihracat %1 gerileyerek 242 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve dış ticaret fazlası 2,5 milyar dolara gerilemiştir.

Rusya Ekonomisindeki yapısal sorunlar nedeniyle yatırımlar yoluyla büyümedeki yavaşlamanın önüne geçilmesi ihtimali düşük olduğunda, Ruble'deki değer kaybının önümüzdeki günlerde de sürmesi beklenmektedir.

Rusya ekonomisi 2013 yılının üçüncü çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre %1,2 oranında büyüme kaydetmiştir. İşsizlik oranı ise, Ekim'de bir önceki aya göre %0,2 yükselerek %5,5 olmuştur.

Rusya'da Ocak-Kasım dönemindeki bütçe dengesinin GSYH'ye oranı %1 oranında gerçekleşmiştir.

Rusya'da tüketici fiyat endeksi 2013 yılı sonunda %6,5 oranına yükselmiş olsa da enflasyonun 2014 yılı başlarında çok yükselmesi beklenmemektedir.

Enflasyonun Rusya Merkez Bankası'nın hedefi olan %5 seviyesinin üstünde kalması ancak yavaş seyreden ekonomik büyüme ve parasal genişleme politikaları ile dengelerin korunması beklenmektedir.

TÜRKİYE

Kasım ayında, HSBC İmalat PMI Endeksi Kasım ayında ulaştığı 32 ayın en yüksek seviyesinden 1,5 puan gerileyerek 53,5 seviyesine gelmiştir.

Türkiye'nin beş yıl vadeli borcunu iflasa karşı sigortalamanın maliyeti, rüşvet ve yolsuzluk iddialarıyla başlayan operasyonların piyasalar üzerinde oluşturduğu baskı ve döviz kurlarının rekor seviyeleri görmesinin ardından 18 ayın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Markit verilerine göre, Türkiye'nin 5 yıllık kredi iflas takas primi (CDS) ay ortasında 251 baz puana kadar yükselmiştir.

ENFLASYON

%	TÜFE		ÜFE	
	2012	2013	2012	2013
Yıllık	6,16	7,40	2,45	6,97
Yıllık Ort.	8,89	7,49	6,09	4,48
Aylık	0,38	0,46	-0,12	1,11

2013 yılı Aralık ayı enflasyon oranı; yıllık TÜFE'de %7,40, ÜFE'de %6,97 oranında gerçekleşmiştir. Bir önceki aya göre TÜFE'de %0,46 oranında, ÜFE'de ise %1,11 oranında artış yaşanmıştır.

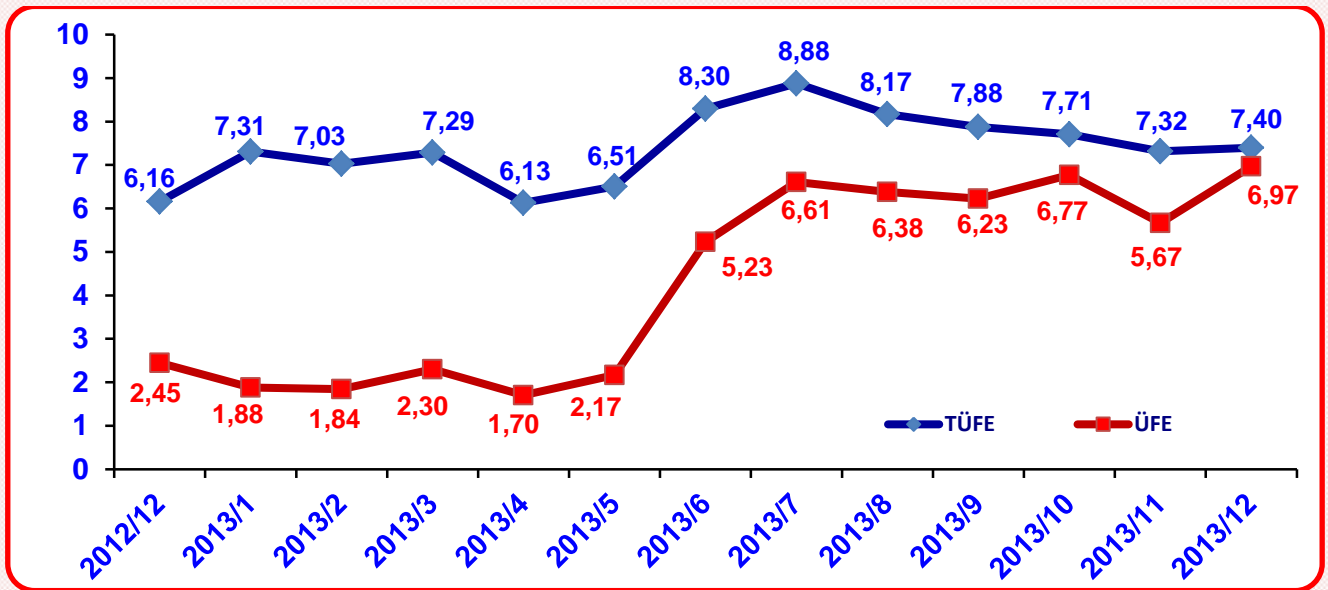
Yıllık en yüksek artışı TÜFE'de %10,52 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşmiştir. Ayrıca TÜFE'de, bir önceki yılın aynı ayına göre, eğitim (%10,05), lokanta ve oteller (%9,86), ulaştırma (%9,77) ve gıda ve alkolsüz içecekler (%9,67) en çok artışın olduğu diğer gruplardır.

İstatistiki bölgelere göre yapılan ayırmda; İzmir'de TÜFE, bir önceki yılın aynı ayına göre %7,94 ve on iki aylık ortalamalara göre %7,27 oranında artış gerçekleşmiştir.

ÜFE alt kalemleri bazında, bir önceki aya göre; sanayinin üç sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %0,66, imalat sanayi sektöründe %0,82 ve elektrik, gaz ve su sektöründe %1,00 oranında artış gerçekleşmiştir.

Sanayinin alt sektörleri bazında ÜFE değerlendirildiğinde; en yüksek aylık artış %3,67 ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünlerinde gerçekleşirken, onu %2,47 ile kağıt ve kağıt ürünleri imalatı ve %2,26 ile giyim eşyası imalatı izlemiştir. Aralık ayı itibariyle 788 maddeden, 460 maddenin ortalama fiyatında artış, 164 maddenin ise ortalama fiyatlarında düşüş gerçekleşirken; 164 maddenin ortalama fiyatında ise değişim gözlenmemiştir.

Yıllık Değişim Oranları (%)

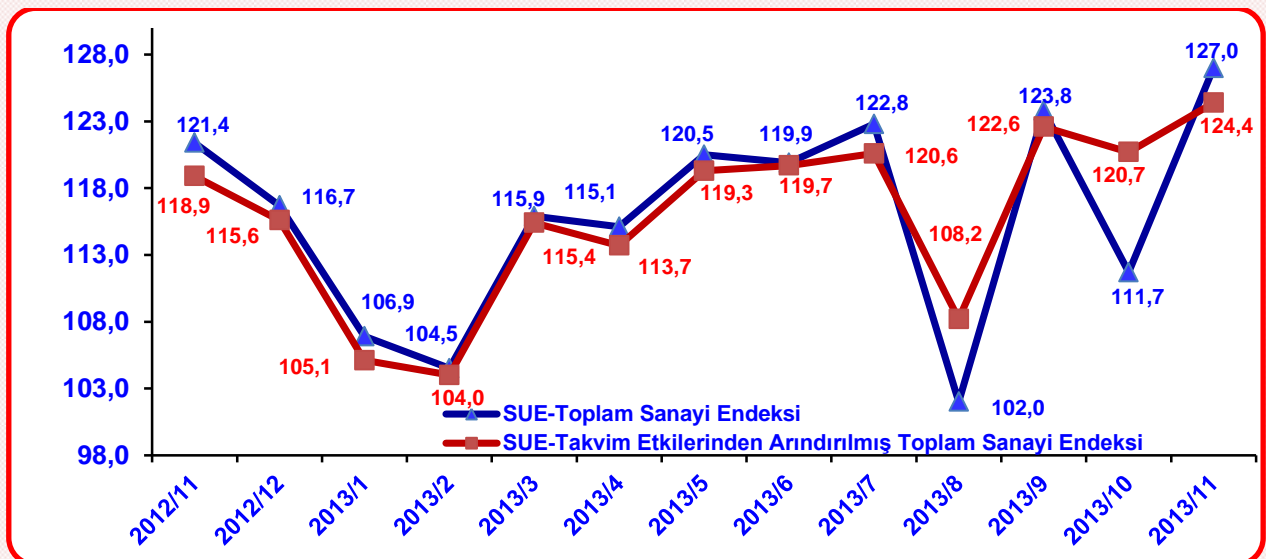
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ

KASIM 2013 (2010=100)	Arındırılmamış		Takvim Etkisinden Arındırılmış		Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış	
	Endeks	Değişim (Yıllık)	Endeks	Değişim (Yıllık)	Endeks	Değişim (Aylık)
Toplam Sanayi	127,0	4,6	124,4	4,7	119,7	2,9
Madencilik ve Taşocakçılığı	110,9	-8,9	109,2	-8,9	103,7	1,7
İmalat Sanayi	130,6	5,6	127,7	5,6	121,8	3,6
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklim. Ürt. ve Dağıtım	111,1	4,8	110,0	4,8	114,0	-1,4

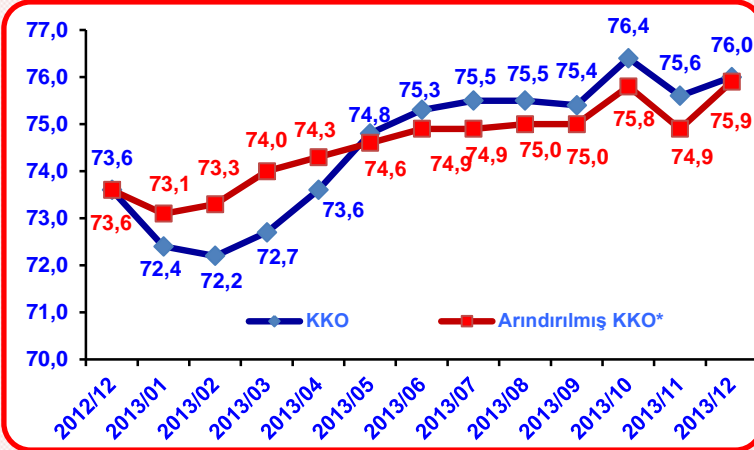
Arındırılmamış Sanayi Üretim Endeksi, bir önceki yılın aynı ayına göre Kasım ayında %4,6, mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış endeks ise, bir önceki aya göre %2,9 oranında artmıştır.

Takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi'ni sektörel bazda değerlendirecek olursak; madencilik ve taşocakçılığı sektörü yıllık endeksi %8,9 oranında azalırken, imalat sanayi sektörü endeksi %5,6 oranında ve elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektörü endeksi de %4,8 oranında artmıştır.

İmalat sanayinin alt sektörlerine baktığımızda; 2013 yılı Kasım ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi'nde, bir önceki aya göre en fazla artış; %18,9 ile temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatında gerçekleşmiştir. Bu artışı, %15,2 ile makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı ve %10,2 ile başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı izlemiştir. En yüksek azalış ise, %2,3 ile diğer ulaşım araçlarının imalatında gerçekleşmiştir. Bu azalışı, %0,8 ile deri ve ilgili ürünlerin imalatı ve %0,2 ile ana metal sanayi izlemiştir.

KAPASİTE KULLANIM ORANI

2013 yılı Aralık ayında Kapasite Kullanım Oranı, %76 olarak gerçekleşmiştir.

Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı %87, kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı %80,4, tekstil ürünlerinin imalatı, %79,8 ve makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı %79,7 ile 2013 yılı Aralık ayını en yüksek kapasite ile kapatan sektörlerdir.

HANEHALKI İŞGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ

Mevsim etkilerinden arındırılmamış temel işgücü göstergeleri

Ekim	TÜRKİYE		KENT		KIR	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Kurumsal olmayan nüfus (000)	73.871	74.717	50.527	51.011	23.344	23.706
15 yaş ve üstü nüfus (000)	55.001	55.862	37.764	38.287	17.237	17.575
İşgücü (000)	28.051	28.391	18.606	18.988	9.444	9.403
İstihdam (000)	25.509	25.648	16.530	16.806	8.980	8.842
İşsiz (000)	2.541	2.743	2.077	2.182	465	561
İşgücüne katılma oranı (%)	51,0	50,8	49,3	49,6	54,8	53,5
İstihdam oranı (%)	46,4	45,9	43,8	43,9	52,1	50,3
İşsizlik oranı (%)	9,1	9,7	11,2	11,5	4,9	6,0
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	11,4	11,9	11,5	11,9	11,2	11,9
Genç nüfusta işsizlik oranı ⁽¹⁾ (%)	18,1	19,3	21,5	21,4	11,3	14,6
İşgücüne dahil olmayanlar (000)	26.950	27.471	19.157	19.299	7.793	8.172

Türkiye genelinde 2013 yılı Ekim ayı işsizlik oranı, bir önceki yılın aynı ayına göre, 0,6 puan artış ile %9,7 oranında gerçekleşmiştir. Tarım dışı işsizlik oranı %11,9 olarak kaydedilmiş, işsiz sayısı 202 bin kişi artarak, 2 milyon 743 bin kişiye yükselmiştir.

Genç nüfusta işsizlik oranı %19,3 seviyesine çıkmıştır.

2013 yılı Ekim ayında istihdam edilenlerin %23,5'i tarım, %19,1'i sanayi, %7,6'sı inşaat ve %49,8'i hizmetler sektöründedir. Önceki yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında hizmetler ve sanayi sektörlerinin istihdam edilenler içindeki paylarının 0,5 puan ve inşaat sektörünün payının 0,2 puan artarken, tarım sektörünün istihdam edilenler içindeki payının 1,3 puan azaldığı görülmektedir.

İSTİHDAMIN GELİŞİMİ (Bin kişi, 15+ yaş)

Aylar	SANAYİ	TARIM	İNŞAAT	HİZMETLER	TOPLAM
2012 Ekim	4.732	6.322	1.886	12.568	25.509
2013 Ekim	4.899	6.028	1.954	12.767	25.648

Kaynak: TÜİK

ÖDEMELER DENGESİ

(Milyon Dolar)	Ocak-Kasım		12 Aylık Kümülatif 2013
	2012	2013	
CARİ İŞLEMLER HESABI	-43.628	-55.962	-60.838
SERMAYE-FİNANS HESABI	41.483	51.123	56.947
Doğrudan Yatırımlar (net)	8.215	7.728	8.455
Portföy Yatırımlar (net)	35.222	23.924	29.491
Diğer Yatırımlar (net)	19.666	33.178	31.946
Rezerv Varlıklar (net)	-21.576	-13.631	-12.869
Net Hata ve Noksan	2.145	4.839	3.891

Kaynak: TCMB

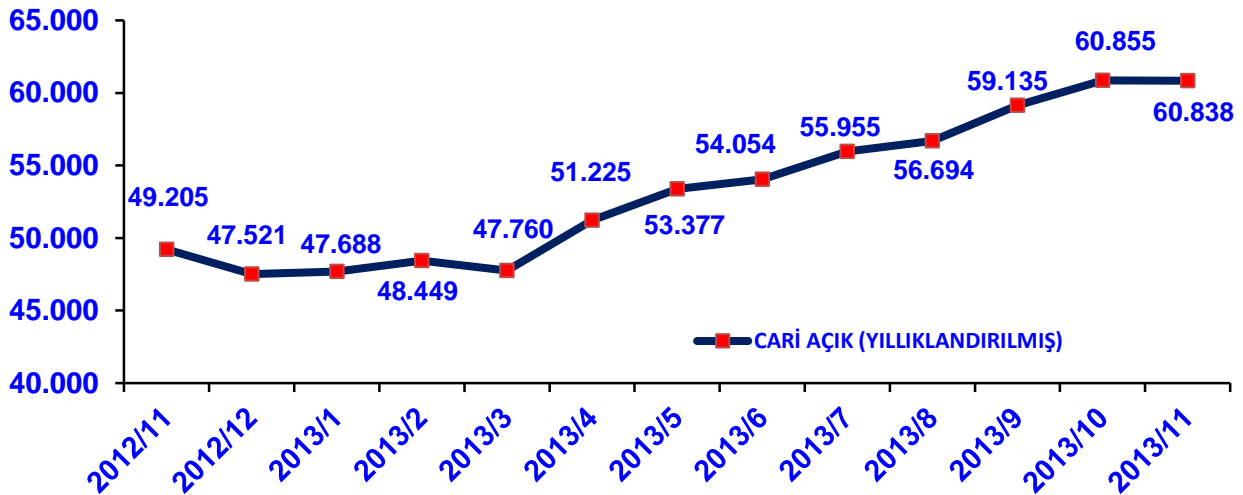
2013 yılının Kasım ayında, cari işlemler açığı, 3,9 milyar dolar olarak piyasa beklentileri biraz altında gerçekleşmiştir. 2012 yılı Kasım ayında kümülatif olarak 50,1 milyar dolar açık veren cari işlemler hesabı, 2013 yılı aynı ayında %21,3 oranında artarak 60,8 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. 2012 yılı Ocak-Kasım döneminde 5,4 milyar dolar olan net altın ticareti, 2013 yılının aynı döneminde 10,4 milyar dolara yükselerek, cari açık üzerinde etkili olmuştur. Bu bağlamda, net altın ticareti hariç 50,7 milyar dolar gerçekleşen cari işlemler açığı yatay bir seyir izlemiştir.

Turizm gelirleri, kış mevsiminin de etkisiyle bir miktar ivme kaybetmesine rağmen, bir önceki yılın aynı ayına göre, 2013 yılı Ocak-Kasım döneminde %12 artarak 26.957 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki risk seviyesinin yükselmesi ile yavaşlama eğilimine giren portföy yatırımları 2013 yılı Ocak-Kasım döneminde %32 oranında azalış göstererek 23.924 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Sermaye ve Finansman hesaplarından doğrudan yatırımlar 2013 yılı Kasım ayında 409 milyon dolar olarak, 2013 yılının en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir. Ayrıca, 2013 yılı Ocak-Kasım döneminde, geçen yıla oranla %5,9 düşüş göstererek 7.728 milyon dolar olarak kaydedilmiştir.

Ülke içinde yaşanan yolsuzluk operasyonları ile Fed'in varlık alım programının büyüklüğünü aylık olarak 10 milyar dolar azaltacağı yönündeki açıklamaları Türkiye'yi riskli seviyeye taşımıştır. Bu nedenle, portföy yatırımlarında iniş ve çıkışların devam edeceği öngörülmektedir.

GÜVEN ENDEKSLERİ

Aylar	Reel Kesim Güven Endeksi	Tüketici Güven Endeksi*
2012		
Aralık	97,9	73,6
2013		
Ocak	102,1	75,8
Şubat	107,5	76,7
Mart	112,1	74,9
Nisan	112,0	75,6
Mayıs	112,5	77,5
Haziran	111,8	76,2
Temmuz	108,7	78,5
Ağustos	107,5	77,2
Eylül	108,5	72,1
Ekim	107,5	75,5
Kasım	104,5	77,5
Aralık	102,1	75

*2004-2011 dönemi için modele dayalı yaklaşımla geriye çekme yöntemi uygulanmış olan yeni seri

Reel Kesim Güven Endeksi; 2013 yılı Aralık ayında, 2,4 puan azalarak 102,1 seviyesinde gerçekleşmiş olup, 2013 yılını düşüş eğilimine devam ederek kapatmıştır.

Tüketici Güven Endeksi, 2013 yılı Aralık ayında bir önceki aya göre, %2,5 oranında azalarak 75 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu azalış, olumlu gelecek beklentilerine sahip tüketicilerin bir önceki aya göre azaldığını göstermektedir. Söz konusu azalışlara, gündemdeki son operasyonların da büyük etkisi olmuştur.

BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

Bütçe, 2012 yılı Ocak- Aralık döneminde 29 milyar 412 milyon TL, 2013 yılı Ocak- Aralık döneminde 18 milyar 449 milyon TL açık vermiştir. Aynı dönemde bütçe gelirleri %17,1 oranında artarak 389 milyar 441 milyon TL olmuştur. Bütçe giderleri ise, %12,7 oranında artarak 407 milyar 890 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılı Ocak- Aralık döneminde vergi gelirleri, bir önceki yılın aynı dönemine göre %17 artarak 326 milyar 125 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. Faiz hariç giderlerde %14,2 oranında artarak, 357 milyar 904 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı Ocak- Aralık döneminde 19 milyar TL faiz dışı fazla verilmişken, bu yılın aynı döneminde 31 milyar 537 milyon TL faiz dışı fazla verilmiştir.

Milyon TL	2012 Ocak-Aralık	2013 Ocak-Aralık	Değişim Oranı (%)
Bütçe Giderleri	361.887	407.890	12,7
Faiz Hariç Giderler	313.471	357.904	14,2
Faiz Giderleri	48.416	49.986	3,2
Bütçe Gelirleri	332.475	389.441	17,1
Vergi Gelirleri	278.781	326.125	17,0
Bütçe Dengesi	-29.412	-18.449	-37,3
Faiz Dışı Denge	19.004	31.537	65,9

Kaynak: BUMKO

DIŞ TİCARET

Milyon ABD \$		İhracat (FOB)		İthalat (CIF)		Ara (Hammadde) Malları İthalatı		Dış Ticaret Dengesi		İhracatın İthalatı
Aylar	Yıl	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Değer	Değişim (%)	Karşılama Oranı (%)
Ocak-Kasım	2012	139.856		216.718		160.920		-76.861		64,5
	2013	138.710	-0,8	228.511	5,4	167.324	4,0	-89.800	16,8	60,7
Kasım	2012	13.753		20.948		15.195		-7.195		65,7
	2013	14.252	3,6	21.403	2,2	15.341	1,0	-7.151	-0,6	66,6

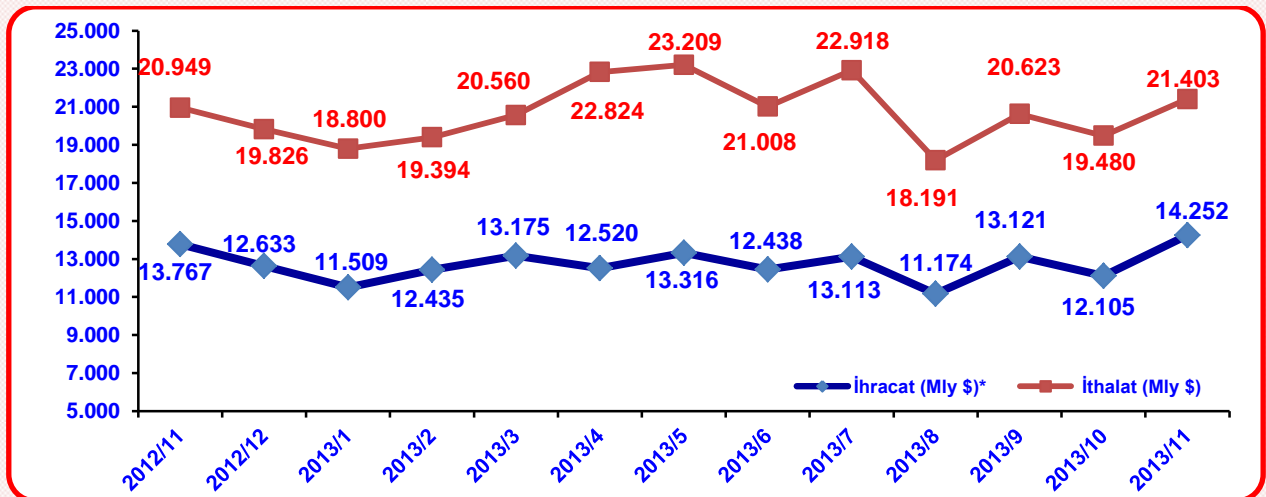
2013 yılı Kasım ayında, 2012 yılının aynı ayına göre ihracat %3,6 artarak 14,2 milyar dolar, ithalat da %2,2 oranında artarak 21,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde dış ticaret açığı %0,6 oranında azalarak 7,1 milyar dolar seviyesine düşmüştür.

2012 yılı Kasım ayında %42 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı, 2013 yılı Kasım ayında %44,1'e yükselmiş; AB'ye yapılan 2012 yılının aynı ayına göre ihracat %8,7 oranında artarak, 6,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılı Kasım ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, "motorlu kara taşıtları ve bunların aksam parçaları" (1.700 milyon \$) olurken; bu fasılı "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler ile bunların aksam ve parçaları" (1.234 milyon \$); "elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme verme, televizyon görüntü-ses kaydetme verme cihazları ve bunların aksam parça aksesuarı" (935 milyon \$) ve "örme giyim eşyası ve aksesuarları" (919 milyon \$) izlemiştir. "Mineral yakıtlar ve yağlar" (4.776 milyon \$); "kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, bunların aksam ve parçaları" (2.537 milyon \$); "elektrikli makine ve cihazlar, ses kaydetme verme, televizyon görüntü-ses kaydetme verme cihazları ve bunların aksam parça aksesuarı" (1.750 milyon \$); "motorlu kara taşıtları ve bunların aksam parçaları" (1.585 milyon \$) ve "demir-çelik" (1.487 milyon \$) ise en yüksek ithalat yapılan fasıllar olmuştur.

2013 yılı Kasım ayında, İzmir'in ihracatı 2012 yılının aynı dönemine göre %12,4 ve bir önceki aya göre %17,18 oranında artış göstererek 880 milyon dolar, ithalatı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %0,36 ve bir önceki aya göre %7,62 oranında artış göstererek 927 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

2013 yılı Kasım ayında, Ege Bölgesi'nin ihracatı 2012 yılının aynı dönemine göre %8,43 ve bir önceki aya göre %13,63 oranında artış göstererek 1.713 milyon dolar, ithalatı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,11 ve bir önceki aya göre %6,32 oranında artış göstererek 1.473 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER TABLOSU

BÜYÜME	2008	2009	2010	2011	2012	2013/III
GSYH (Cari Fiyatlarla) (Milyon \$)	742.094	616.703	731.608	772.298	786.293	211.252
Büyüme Oranı (Sabit Fiyatlarla) (%)	0,7	-4,8	9,2	8,5	2,2	4,4
İmalat Sanayi (Sabit Fiyatlarla) (%)	-0,1	-7,2	13,6	10	1,9	4,9
İŞGÜCÜ VE İSTİHDAM	2008	2009	2010	2011	2012	Eki.13
İstihdam Edilen Kişi Sayısı (Bin Kişi)	21.194	21.277	22.594	24.110	24.821	25.648
İşsiz Sayısı (Bin Kişi)	2.611	3.471	3.046	2.615	2.518	2.743
İşsizlik Oranı (%)	11,0	14,0	11,9	9,8	9,2	9,7
Tarım Dışı İşsizlik Oranı (%)	13,6	17,4	14,8	12,4	11,5	11,9
ENFLASYON (%)	2008	2009	2010	2011	2012	Ara.13
ÜFE (yıllık)	8,11	5,93	8,87	13,33	6,17	6,97
TÜFE (yıllık)	10,06	6,53	6,40	10,45	8,94	7,40
DIŞ TİCARET (Milyon \$)	2008	2009	2010	2011	2012	Oca-Kas.13
İhracat	132.027	102.143	113.883	134.972	152.537	138.710
İthalat	201.964	140.928	185.544	240.834	236.544	228.511
Dış Ticaret Dengesi	-69.936	-38.786	-71.661	-105.863	-84.008	-89.800
Cari İşlemler Dengesi	-41.959	-13.991	-47.099	-77.089	-48.867	-60.838
DÖVİZ POZİSYON AÇIĞI (Milyar \$)	2008	2009	2010	2011	2012	2013/III
Reel Kesimin Döviz Pozisyon Açığı	-72,1	-65,5	-93,4	-124,8	-139,7	-165
BORÇLANMA (Milyar \$)	2008	2009	2010	2011	2012	2013/III
Dış Borç Stoku	281	269,2	291,9	304,2	336,9	373
Kamu	92,4	96,8	101	104,2	110,8	112
Özel	188,7	172,4	190,9	200	226	255
KREDİLER (Milyar \$)	2008	2009	2010	2011	2012	Kas.13
Özel Sektörün Yurtdışından Sağladığı Uzun Vadeli Kredi Borcu	141,3	128,8	119,8	127	138,3	151,4
SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (Yıllık Ortalama % Değ.) Takvim Etkisinden Arındırılmış	2008	2009	2010	2011	2012	Kas.13
Toplam Sanayi	-1,1	-10,4	12,4	9,7	2,5	4,7
İmalat Sanayi	-2,2	-12,4	14	10,1	2,2	5,6
KAPASİTE KULLANIMI (%)	2008	2009	2010	2011	2012	Ara.13
Kapasite Kullanım Oranı	64,9	67,7	75,6	75,5	74,2	76
GÜVEN ENDEKSLERİ	2008	2009	2010	2011	2012	Ara.13
Reel Kesim Güven Endeksi	90,1	87,4	110,4	110,5	106,3	102,1
Tüketici Güven Endeksi	69,9	78,79	90,99	92,0	75,6	75
SANAYİ CİRO ENDEKSİ	2008	2009	2010	2011	2012	Kas.13
Sanayi Ciro Endeksi	158,4	138,2	162,7	208,4	140,1	172,3
MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİ (Milyon TL)	2008	2009	2010	2011	2012	Oca-Ara.13
Bütçe Dengesi	-17.432	-52.761	-40.081	-17.439	-28.791	-18.449
PROTESTOLU SENET	2008	2009	2010	2011	2012	Oca-Kas.13
Protesto Edilen Senet Sayısı (Bin Adet)	1.574	1.600	1.216	919	1.075	1.004
Protesto Edilen Senet Tutarı (Milyon TL)	6.760	7.771	5.769	4.902	6.949	6.843
KARŞILIKSIZ ÇEK	2008	2009	2010	2011	2012	Oca-Ara.13
Banka Bildirimleri (Bin Adet)	1.537	1.911	900	595	905	787
Banka Ödeme Bildirimleri (Bin Adet)	912	1.117	610	382	388	347
BORSA VE DÖVİZ	2008	2009	2010	2011	2012	Ara.13
BIST 100 Endeksi	47.905	49.066	79.226	82.809	64.982	67.801
Euro/\$	1,3978	1,4316	1,3377	1,2945	1,2858	1,3693

SEKTÖREL BAKIŞ

İLAÇ SEKTÖRÜ

İlaç sektörü, katma değer açısından stratejik öneme sahip bir sektör olması ile doğal afetler, savaş ve salgın hastalıklar gibi olağanüstü durumlarda da büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle de, ülkelerin her koşulda ihtiyaçlarını karşılayabilen, katma değeri yüksek ürünler üreten güçlü bir ilaç sektörüne sahip olmaları gerekmektedir.

Dünyada son yıllarda; insan ömrünün uzaması, dünya nüfusunun artması ve yaşlanması, kronik hastalıklara maruz kalma süresinin uzaması, şehirleşme ile dinamizmin ve küresel ısınmanın artması gibi değişimlerle sağlık hizmetlerine olan ihtiyaç artmaktadır. Buna bağlı olarak ilaç sektöründeki büyüme kaçınılmaz olmaktadır. Sektörde 2007-2011 yıllarında yaklaşık %6,1 oranında bir artış gözlenmiştir.

Dünyada ilaç tüketiminde; ABD, AB ve Japonya ilk 3 sırada yer almaktadır. 2012 yılında ülkemizdeki kişi başına düşen ilaç tüketimi yaklaşık 106,2 dolar, kutu bazında ise, 23,4 kutu olarak gerçekleşmiştir.

İlaç sektöründe molekül bulma ve geliştirme, ilaçların yan etkilerinin klinik testlerden geçirerek değerlendirilmesi ile klinik araştırmaları gibi çalışmalardan oluşan yoğun ve uzun AR-GE faaliyetleri içermesi ve maliyetlerinin yüksek olması sebebiyle, %15,3 AR-GE harcaması ile dünya AR-GE harcamalarında lider konumdadır. 2012 yılı itibarıyla Türk İlaç sektöründeki AR-GE harcamaları, 191.498 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye, sektörde yüksek üretim kapasitesine sahip olmasına rağmen, dünya ile rekabet edebilecek seviyede değildir. 2012 yılında 8,6 milyar \$ ilaç piyasası ile Avrupa sıralamasında 7., dünyada ise, 16. durumdadır. Türkiye'de sektör, jenerik/eşdeğer ilaçlar üzerinde üretim yapılmakta olup, yaklaşık 3.100 çeşit ilaç üretilmektedir. Ayrıca doz farklılıkları ile değişik teknolojik üretim yapılarıyla ürün çeşitliliği 8.000'ini bulmaktadır. Lisanslı, fason ve jenerik/eşdeğer ilaçların üretimi ile antibiyotikler ve analjezikler gibi çeşitli etken maddeler de üretilmektedir. Sektör, ileri teknoloji ile üretilen ilaçlar dışında birçok ilacı üretebilen ve AB ile rekabet edebilir bir teknolojiye sahiptir. 2012 yılında, kutu bazında ilaç pazarını, %47,6 ile yenilikçi/referans, %52,4 ile jenerik/eşdeğer ilaçlar oluşturmaktadır. 2012 yılı verilerine göre, kutu bazında ilaçların %75'inin üretimi yapılmaktadır. Türkiye'de 2012 yılındaki 1.6 milyar reçeteli ilaç pazarınının 1.2 milyar kutusu ülkemizde üretilmiştir.

Sağlık Bakanlığı verilerine göre; ülkemizde, 15'i yabancı sermayeli 68 ilaç üretim tesisi, 13'ü yabancı 64 üretici firma, 6'sı yabancı 12 hammadde üretim tesisi ve 4'ü yabancı 10 hammadde üreten firma mevcuttur. Sektör, yaklaşık 30.000 kişiye istihdam sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, yaklaşık 23.500 eczane hizmet vermektedir. Türkiye, 2013 yılı sahip olduğu klinik araştırma sayısı ile dünyada 35., Avrupa'da 19. sırada yer almaktadır.

İlaç sektöründe ciro endeksi, yıllık ortalama bazında, 2011 yılını 98,8, 2012 yılını 109 ve 2013 (Ocak-Ekim) yılını 101,9 puanla kapatmıştır.

Sektör, hammadde konusunda kimya, gıda, tarım gibi sektörlerle birlikte çalışmaktadır.

Uygun alt yapı koşulları, ambalajlama ve teknik personel ihtiyacının temini, ulaşım ve iletişim ağlarının kolaylığı, sağlık merkezlerinin Marmara Bölgesi'nde konumlanması gibi nedenlerle sektördeki firmalar İstanbul, Kocaeli ve Tekirdağ çevresinde kümelenmiştir.

Türk ilaç sektörü, dünya üretim ve teknoloji standartlarını yakalama noktasında olması ile önemli bir kurulu kapasiteye sahiptir. Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatında kapasite kullanım oranları yıllık ortalama bazında 2012 yılında %70,6, 2013 yılında ise, %71,3 olarak gerçekleşmiştir.

Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa ilişkin Malzemelerin İmalatında sanayi üretim endeksi 2012 yılında 123,2, 2013 (Ocak-Ekim) yılında ise 113,2 olarak kaydedilmiştir. Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa ilişkin Malzemelerin İmalatındaki sanayi istihdam endeksi, 2012 yılında yıllık ortalama 102,7, 2013 yılında 3. çeyrekte 105,4 puan olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye’de üretimi olmayan ileri teknoloji ürünler ile tüketimi az olan ilaçlar ithal edilmektedir. Sektörün sahip olduğu kapasitenin çok altında bir ihracat yapması ve dış ticaret dengesinin ithalat yönlü olması dış ticarete önemli bir sorun olarak ön plana çıkmaktadır. Eczacılık ürünlerinde, yıllık, 2012 yılı ithalatta 4,4 milyar \$, ihracatta 720 milyon \$, 2013 (Ocak-Kasım) döneminde ithalatta 4,1 milyar \$, ihracatta 721 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2013 (Ocak-Kasım) döneminde Almanya, ABD ve Fransa en çok ithalat, İran, Irak ve Almanya ise, en çok ihracat yapılan ilk 3 ülke olarak yer almaktadır. Ortadoğu, Kuzey Afrika, Orta Asya ve Kafkaslar, Rusya ve birçok Avrupa ülkesi de yeni pazarlar adına cazip görülmektedir.

Teknolojik yatırımlar, yüksek ürün çeşitliliği, yüksek hammadde maliyetleri, ilaç lisans ve ruhsat maliyetleri ve yüksek AR-GE harcamaları ilaç sektörünün başlıca maliyet kalemlerini oluşturmaktadır.

Dünyada katma değerli ilaç üretimi giderek ön plana çıkmaktadır. Ülkemizde de, sahip olduğu potansiyeli ve koşullarıyla, rekabeti güçlendirmek adına katma değerli ürünlere ağırlık verilmesi gerekmektedir. Ayrıca, sayısı giderek artan ruhsatlı biyolojik ilaçlar, farklı tedavi yöntemlerinin uygulanmasını, tedavi maliyetlerinin azalmasını ve ilaçlara ulaşımın kolaylaşmasını sağlamaktadır. Bu durum, güçlü ve sürdürülebilir bir sağlık sistemi oluşturabilmenin de önünü açmaktadır.

Türkiye jeostratejik konumu ve ihracat potansiyeli ile komşu ülkelerin ortak hizmet noktası ve ilaç tedarikçisi olma fırsatını elinde tutmaktadır. Bu avantajını, AR-GE yetkinliği ve yüksek katma değerli üretim artışı ile pekiştirmesi gücünü katlayacaktır.